

המעבדה לבריאות העטין ואיכות החלב של מועצת החלב ד"ר מור פריד מנהלת המעבדה "שיטות חדשות ותוצאות מהירות"

ראובן זלץ

ניתן לומר כי בעשור האחרון, עברה המעבדה לבריאות העטין של מועצת החלב, סוג של מהפכה בכל התחומים. כיום נחשבת המעבדה לאחת הטובות בתחומה ותוצאות הבדיקות ניתנות במהירות ובאיכות

זו למעשה כמו מעבדה של קופת חולים, אומרת בחיך ד"ר מור פריד, המנהלת הדינאמית של המעבדה "ברגע שקיים חשש לדלקת עטין החלב מגיע למעבדה וכאן מאבחנים מה הגורם לדלקת".

דרך ארוכה עברה המעבדה בעשור האחרון. למעשה עד שנת 2005 היו 2 מעבדות וזאת גם לאחר שצומצם מספרן מחמש. ב-2005 הוחלט במועצת החלב על איחוד המעבדות ומאז פועלת המעבדה בקיסריה כמעבדה ארצית. ד"ר פריד החלה לנהל את המעבדה בשנת 2003, קשה להאמין אך אז עבדה במשרה חלקית במעבדה קטנה ויחסית מיושנת. אך עם השנים הבינו במועצת החלב את חשיבות איכות הבדיקות, מהירות התגובה וההיערכות הממשקית. כיום מיותר לציין, עובדת ד"ר פריד במשרה מלאה ותחתיה צוות של 7 עובדות, בהן לבורנטיות מיקרוביולוגיות, טכנאית מעבדה, אחראית קבלה ואחראית סטריליזציה. ד"ר פריד "נעשה כאן חשיבה ורצון להתמקצע וזאת למרות שזה לא מחוייב ולא נדרשנו. המחשבה מאחורי הצעד, שהמגדל יקבל את התוצאה האמינה האיכותית ובזמן הסביר ובכך נתרום את חלקנו המקצועי לענף החלב בארץ"

הבדיקות, כחלק מסל המוצרים לרפתן. ד"ר פריד

תעודת זהות ד"ר מור פריד

ד"ר מור פריד למדה ווטרינריה באוניברסיטה העברית. ובנוסף תואר שני באפידמיולוגיה מאוניברסיטת ת"א. ד"ר פריד נשואה + שלושה ילדים ומתגוררת ביישוב בעמיקם.

ערך לבדיקה בדם מכיוון שהבדיקות של בקורת חלב זמינות ולא דורשות דיגום נוסף מהפרה, אפשר לעשות את המעבר לבדיקה בחלב ועל ידי כך לפשט ולהוזיל את הבדיקה וכיום אנו מבצעים כ-50 אלף בדיקות לגילוי נשאות של בת שחפת". בשנה האחרונה, 2014, הוסיפו במעבדה בדיקות נוספות לאבחון דרך מיכלי החלב, הבדיקות החלו לאור דרישת הלקוחות שלנו. מאז השנה החולפת החלו במעבדה בבדיקות לאבחון הנגיף BVDV (מחלת הריריות בבקר) דרך מיכלי החלב".

כחלק מסל המוצרים

יש לזכור כי כל הבדיקות הנערכות במעבדה הקשורות לבריאות העטין נעשות כחלק מסל המוצרים הניתן לרפתנים ולנוקדים. כל שאר הבדיקות לפי דרישה בתשלום.

איך המעבדה שלכם ביחס למעבדות בעולם?

"זו שאלה קצת בעייתית, בוא נשאל את ד"ר שמוליק פרידמן מנהל מאל"ה" אומרת ד"ר פריד וקוראת מהחדר הסמוך לשמוליק שללא היסוס משיב "זו מעבדה אחת מהטובות בעולם ללא ספק בכלל ולא רק כי היא שלנו, יעידו על כך גם עשרות משלחות מחו"ל המגיעות לביקור במעבדה במהלך השנה. אנו מתקדמים כל הזמן ולא שוקטים על השמרים ויש תוצאות בשטח".

חיידקים מדבקים בעטין, איך המצב בארץ וביחס לעולם?

"אני יכולה לומר כי ביחס לעולם המצב בישראל טוב בכל הקשור לחיידקים מדבקים והרפתנים מתמודדים בעיקר עם חיידקים סביבתיים. אך אני רוצה לציין כי מאז 2008 אנחנו מתמודדים עם חיידק מדבק בעייתי בשם מיקופלזמה בוביס שאינו מסוכן לאדם. בממוצע מדי שנה מאובחנות 7 רפתות חדשות חיוביות לחיידק. אין נגדו טיפול והדבר היחיד הניתן לעשות לפני זיהוי המחלה הוא נקיטת אמצעי מניעה כמו ניטור מיכלי חלב, בדיקת פרות לפני רכישה, משלוח דגימות למעבדה ממקרים חשודים לדלקות עטין ונקיטת צעדים של בטיחות ביולוגית במשק".

מה הדבר שהכי מטריד את הרפתן בהתנהלות מולך?

"הדבר הראשון מבחינת הרפתן זה לקבל את התוצאות מוקדם ככול הניתן. יש לנו תוכנה הנקראת 'בריאותין' היא פותחה ותוכננה במיוחד ע"י צוות מאל"ה. יש בה את ההיסטוריה של כל משק וכל רבע עטין או חצי עטין במקרה של צאן ובמקביל יש לנו גם את הביקורים וההמלצות של המדריך לממשק חליבה. בנוסף יש לנו יבוא יצוא של נתונים עם ספר העדר ונתוני מעבדה מרכזית, דבר שלדעתי לא קיים במעבדות אחרות בעולם. כאשר מגדל מתקשר ומבקש להתייעץ בקשר לפרה מסוימת הוא מקבל תמונה מלאה בזכות איסוף כל התוצאות בתוכנה והממשקים עם המערכת השונות ולכן זוהי התשובה הטובה ביותר. יש לציין כי התוצאות שלנו, גם אבחונים מהעטין וגם תוצאות בדיקות נוגדנים בחלב, מועברות באופן אוטומטי לתוכנת "נעה", דבר המקל מאוד על הרפתן".

הענף הפך כמעט לעסק מדעי לגמרי?

"נכון, אך לא חושבת שכמעט, אלא לחלוטין. כיום אין זכות קיום לרפת שאיננה מתקדמת, מרושתת ממשקית ופועלת בעילות תוך שילוב טכנולוגיה מתקדמת. אם תשב מול כל מנהל רפת ותראה את התוכנות והממשקים איתם הוא עובד תגיע למסקנה כי הענף הוא מהמתקדמים שיש". ▲

נהאיה חטיב רכזת לבורנטיות, מיקרוביולוגית וותיקה בתחום. במעבדה

"אני יכולה לומר כי ביחס לעולם המצב בישראל טוב בכל הקשור לחיידקים מדבקים והרפתנים מתמודדים בעיקר עם חיידקים סביבתיים.."

הסמכת המעבדה לתו תקן איזו 17025

בשנת 2007 לאחר שהכנסנו שיטות עבודה חדשות ואיחוד נהלים ובקרת איכות עברנו לראשונה תהליך שנקרא הסמכת המעבדה על ידי הרשות הלאומית להסמכת מעבדות לתקן ISO 17025. כך מספרת ד"ר פריד ומוסיפה "ומאז אנחנו נבדקים כל שנתיים על ידי נציגי הרשות ומקבלים הסמכה מחדש אם אנו עומדים בדרישות. לשמחתי לאורך כל השנים אנו עומדים בכל הדרישות". מאז כניסת ד"ר מור לתפקיד ניתן לציין מספר ציוני דרך, הראשון, קבלת ההסמכה ל-ISO מקצועי ושימורה מאז 2007. השני, הכנסת שיטות אבחון מתקדמות, בדיקות מולקולריות. בשנת 2011 הוכנס מכשיר חדיש המאפשר תוצאה רגישה ומהירה ומנצל את היכולת לקחת דגימות ממיכלי חלב מהמעבדה המרכזית השכנה לנו ולעשות סקירה ארצית דרך מיכלי חלב. דבר נוסף, בדיקת נוגדנים לבת שחפת בחלב, לפני 2004 עיקר הבדיקות נעשו על ידי לקיחת דם מהפרה והבדיקה נעשתה במכון הווטרינרי. ההליך הצריך עבודה מסובכת ונוכחות ווטרינר. ד"ר פריד "עשינו עבודה שהראתה כי בדיקת הנוגדנים בחלב שוות

